

5564

במ

- 1 -

ועדת החקירה - 20.2.74
ישיבה צ"ח - בוקר

הערך: השר ישראל גלילי

היו"ר אגרנט:

אתה, אני מבין, גמרת את עדותך. כמה שנוגע לך - תענה
לשאלות שלנו, אלא אם כן אתה רוצה לומר איזה דברים

נדפסים.

גלילי:

אני אבקש איזו הארה, שהבטחתי בפעם הקודמת. אני אמרתי
בפעם הקודמת, בתשובה לשאלה "מה ידעתי בנושא עזיבת
הרוסים ומדוע לא הערתי על החסיר בדברי ראש אמ"ן בפגישה עם השרים ב-5 באוקטובר"
הבטחתי לברך, ואמרתי שאני אשאל את המזכיר הצבאי, ואני סומך מראש על אשר יאמר,
וכן עשיתי.

אם כן, מסתבר לדברי המזכיר הצבאי, שהוא טילפן אלי

ביום 5 באוקטובר בבוקר בערך ב-7.30 ואמר לי שיש ידיעה על עזיבת הסובייטים,
שהסובייטים עוזבים, ולא הוסיף. כאשר באתי לישיבה לא ידעתי שום פרט נוסף על מה
סאמר ראש אמ"ן בפגישה עם השרים, אם אינני סועה זה היה בשעה 12.00. מאחר שלא
ישעתי שום דבר נוסף ממילא לא יכולתי לעמוד על ההפרש בין מה שהיה ידוע ובין מה
שהוא מסר לשרים. אם כן, גם אילו ידעתי שיש הפרש בין מה שהוא מסר לשרים ובין
שהיה ידוע, אני פשוט חייב להעמיד אתכם על הנוהלים, לא היה על דעתי שלי להעיר על כך,
כי לא אני הממונה על ראש אמ"ן, יש ממונים עליו, ולא הייתי נוטל על עצמי להעיר לו
על כך שהוא החסיר פרט זה או אחר או נחון זה או אחר, ביחוד שלא ידעתי. את הפרטים
על יציאת הסובייטים שמעתי ביום 6 באוקטובר מפי שר הבטחון בישיבת הממשלה, כאשר
הוא הציג את הנושא. ועד כמה שזכרוני משרת אותי ביום כשפנר בבוקר, בישיבה שהיתה,
לא נמסרו הפרטים הללו. כי הם נמסרו כבר קודם לראש הממשלה, ובישיבה זו הם לא
נמסרו.

נמסרו.

בישיבה ב-5 באוקטובר.

ידין:

גלילי:

בישיבה ב-5 באוקטובר נמסרו הפרטים, אבל זו ישיבה
שאני לא הייתי בה. ב-5 באוקטובר בבוקר היתה החיעצות,

הער: השר ישראל גלילי

היה דיון אצל ראש הממשלה בה לא השתתפתי. אח"כ השתתפתי בישיבת ועדת שרים. אח"כ השתתפתי ב-6 באוקטובר ב-8.00 בבוקר בדיון אצל ראש הממשלה. אבל בדיון הזה לא חזרו על הפרטים שסיפרו ביום ה' בבוקר בישיבה שבה לא הייתי. את הפרטים המלאים בנושא עזיבת הסובייטים שמעתי מפי שר הבטחון בישיבת הממשלה בשעה 12.00, כפי שאפשר לראות מן הפרוטוקול.

כיון שהבטחתי להבהיר את הנקודה הזאת, הנני

לעשות זאת.

אני מבין מה שאחה אומר שלא ידעת, בעצם בזה זה

נבנצל:

נגמר, ויש בזה חשובה, לא ידעת שמדובר בעזיבת

המשפחות, וזה הפרט הרלבנטי.

לא ידעתי שמדובר ב-30 ק"ג ובכל הפרטים האחרים,

גלילי:

פרט למה שסיפר האלוף זעירא בישיבה של השרים בשעה

12.00 ב-5 באוקטובר.

פלוגת ההודעה של ליאור על עזיבת הסובייטים.

ידין:

כן, אבל שם לא נמסר על עזיבת המשפחות.

גלילי:

אתה ראתה לנכון להוסיף שגם לו ידעת לא היית

נבנצל:

מעיר. ואת זה אינני יכול לשמוע בלי הסתייגות

מסוימת. כי אם יש פרט חשוב בענין חיוני למדינה - הערכה אם תהיה מלחמה

או לא תהיה מלחמה - שיהיה מישהו, שיהיה שף בממשלת ישראל שיאמר, הסיפורים הם כך ולא הייתי מפנה תשומת לב הנוכחיים לזה. זאת אומרת שדרי וקונטנס יהיו

יותר חשובים מאשר שלום או מלחמה של המדינה. את זה אינני יכול לקבל כל כך.

ד"ר נבנצל, אין זה מחובתי להגדיר מה כבודכם

גלילי:

יכול לקבל אף לא, אבל אני חייב להעמיד אתכם על

הערד: השר ישראל גלילי

אזרח התנהגות שאינני מיוחד לגבי המקרה הזה. יש ממונים על ראש אמ"ן או על ראש המוסד. וכאשר ראש אמ"ן או ראש המוסד מוסר אינפורמציה, אם בישיבת הממשלה או בדיון שרים, הרי רק הממונים עליהם מוסמכים לחקן, להשלים, להוסיף, להחסיר ולא השרים שאין להם שום סמכות כלפי ראש אמ"ן או ראש המוסד. אם זה כלל זכויות או כלל לא זכויות אני אינני קובע. אבל אני פשוט דאיחי מחובתי לציין את זה, כי אני נשאלתי שאלה ישירה, ואני עונה: א) לא ידעתי. ב) גם לו ידעתי, לא היה זה מחובתי להעיר לראש אמ"ן, שהוא החסיר נחונים אלה או אחרים.

חיו"ר אגרנט: השאלה היא במקרה זה תאורטית, מכיון שאתה לא ידעת.

שאלה אחרת היא אם, כפי שחבר ד"ר נבנצל העיר, אם בענין כל כך חיוני אם יש פרט חשוב וצריך להחליט כיצד לנהוג, ויש אפשרויות שונות, אני נוטה לדעה שצריך היה להוסיף את הפרט הזה. יכול להיות שראש אמ"ן שכח את זה ונזח, או מאיזו שהיא סיבה אחרת לא חשב שצריך למסור, זה דבר מאד חיוני. אבל אינני חושב שצריך להכנס להבהרת הדבר הזה כל זמן שהשאלה אינה קונקרטית. כאן אתה לא ידעת - כך שגם לא היה לך מה להעיר ולהוסיף. אבל אם דנים בשאלה כל כך חיונית של אפשרות פתיחת המלחמה - אינני נוטה לקבל את הדעה הזו.

גלילי: בשאלה שאני נשאלתי הרגשתי נעימה של קובלנה או

האשמה או תמיהה לכל הפחות. על זה אני משיב:

א) לא ידעתי. ב) מבחינת היושר של מתן מידע לכם, אפילו אם זה מידע שמשקף צהלים לא מחוקנים, אני חייב לומר - ואולי אנשי הצבא לא יתייחסו לזה בתמיהה יתרה - שכאשר מופיע פקוד יחד עם הממונה עליו מקובל שהוא מקבל הוראות מהממונה עליו מה למסור ומה לא למסור. יכול להיות שיש לו סיבה של גילוי מקור או משהו אחר. כמובן, אם זה נחון שיכול לשנות את החמונה מן הקצה אל הקצה או להכריע את הכף לצד שיקול מסוים מחקבל על הדעת שלא צריך אז לדקדק בגינוני טקס ומי שהמידע ידוע לו חייב להניח אותו על השולחן.

העד: השר ישראל גלילי

גבנצל: יש עוד דרך. למשל, לשגר פתק לשר הממונה ולהעיר לו "אולי שכחת" וכד'.

גלילי: בודאי, בהחלט, אפשר לשגר פתק לשר הממונה או לראש הממשלה ולומר שבלעדי נחון זה הדיון לקוי ושיקול הדעת מקוטע ולכן מן הראוי להביא את הנחון הזה, אבל לא בצורה הערת אזהרה/של הפקוד כאשר הממונה עליו נוכח.

היו"ר אגרנט: זה הדבר היחידי שרצית להוסיף כפי שאני מבין, או אולי יש לך עוד משהו שאתה רוצה להוסיף לגוף?

גלילי: אני הייתי משוכנע שאני כאן בשביל להשיב על שאלות, אבל אם יורשה לי לשטח לפני כבוד הועדה את הערכותי ודעותי בנידון, אני אשמח מאד להזדמנות הזאת.

היו"ר אגרנט: אולי קודם צציג את השאלות ונשאיר זאת לאח"כ.

לסקוב: מדברייך בדיון הקודם יש מקום, יכולתי להבין, ורציתי אח זה לאמת, שכאילו

הוא המקור שצריך היה לתת לגו התראה. האם זה בדיוק למה שהתכוונת?

גלילי: לא הייתי נוקט הגדרה כל כך מופלגת. אני הייתי

אומר, שכל המיתקן של אום-חשיבה נחשב בעינינו מאד.

אבל לא הייתי מגדיר שזה היה צריך לשמש

המאות העיקרי או הראשי, אם כי אינני יכול לחדד, שזה מדהים מאד, מה ששמעת, שלו הופעל הזה.

לסקוב: השאלה שלי היא:

העוד: השר ישראל גלילי

גלילי:אחד לסקוב:ממי יש לך המידע הזה זה מהביקור

באום-חשיבה?

גלילי:

כן.

לסקוב:

דבריה של ראש הממשלה באחת ההזדמנויות היא צייגה

שקרה אסון והאסון היה בהערכה מוטעית. היא לא

הצביעה על חוסר מידע. האם היא ידעה על הדבר הזה?

גלילי:

עד כמה שידוע לי מפי ראש הממשלה, גודע לה רק

לאחר המלחמה לא הופעל. ההחלטות

שלה על עך כך שהיתה שגיאה פטליה בהערכת הנתונים המודיעיניים באה לפני

שגודע לה הדבר, ונראה שההחלטות הזאת היתה תופסת גם אילו היה מופעל

ולא היה משנה את הערכת המודיעין, הרמטכל ושר הבטחון.

הס"ר אגרנט:

לא הבינתי את התשובה שלך.

גלילי:

ראש הממשלה התבטאה שהיתה שגיאה פטליה בהערכת נתוני

המודיעין, שגיאה פטליה שהשתקפו בה גורמי הבטחון

שכן הדרג המדיני. שכן, אלמלא היתה שגיאה בהערכת הנתונים המודיעיניים, שישנה

סבירות נפוצה של מלחמה, היו מקדימים לביים את המילואים. כך התבטאה ראש

הממשלה באחת ההזדמנויות ובשיחות אתי. אני נשאלתי: מה הזיקה בין ההחלטות

הזאת ובין שהעובדה לא הופעל.על זה אני משיב: אילו היה מופעל והיה משנה

את הערכת ראש אמ"ן, הרמטכל ושר הבטחון והם היו באים לכלל הערכה שהסבירות היא

העד: השר ישראל גלילי

גבוהה, אזי כל התמונה הייתה משתנית. אבל אילו היה מופעל והערכת ראש אמ"ן, הרמטכ"ל ושר הבטחון, הייתה גם במקרה זה שהסבירות היא נמוכה אזי ההגדרה שהייתה שגיאה פטליה היה תופסת גם אילו היה מופעל.

לסקוב:

אתה בכדברייך בפעם הקודמת אמרת דיברת על קבינט מלחמה, ועדה שרים לענייני בטחון ודברים כאלה. אלה הם לא דברים חדשים. מה קרה שעשה אותם לכל כך אקוטיים, לכך כך דרושים. אלה הם לא דברים חדשים, מועצת בטחון וקבינט מלחמה והעברה של חומר מודיעיני וכו', קריאה של חומר מודיעיני, אלה הם דברים שקיימים עוד לפני מלחמת יום כיפור. מהו שעשה את הדבר שדוקא עכשיו אתה שם משקל כל כך חזק על הדברים האלה?

גלילי:

אני גורס שחוכמה שלאחר המעשה היא נכס חשוב מאד אם משתמשים בה להערכת העבר ובעיקר אם מיישמים אותה לגבי העתיד. חוכמה שלאחר מלחמת יום הכיפורים מביאה אותי לידי תחושה חריפה, כי האסריבוטים הללו שדיברת עליהם בפעם הקודמת - לא להיות חלויים במרכז הערכה אחד, קבינט מלחמה אחד - שהם חיוניים. כאשר אילו חגגנו נצחון מזהיר ללא מצוקות, ללא מכאובים, ללא התלבטות כשל שגיאות בהערכה מודיעינית, אפשר ששוב לא הייתי חש באותה מידת חריפות אח הצורך ברפורמות הללו. אבל מה שקרה מביא אותי לכלל חריפות של תחושה שהדברים האלה הם חיוניים לעתיד. הנסיון של התנהגות הצמרת הפוליטית והבטחונית בחקופת מלחמת יום הכיפורים מלמד אותי כי האסריבוטים האלה הם חיוניים, אינני משוכנע כי אם הם היו קיימים הייתה נמנעת השגיאה, אבל אין לי ספק כי קיומם של אסריבוטים אלה יכול ביחר בטחון להפחית את סבירות השגיאה האנושית האפשרית.

לסקוב:

לפעם אני רוצה להגיע לשגיאה של ה
אבל אחת מציע, למשל, גופים שאם אני לומד - ולומדים רק מכשיונות - ואני לוקח את ארה"ב שהיא מבחינה זו משמשת לכולם לא דוגמה, אבל

העד: השר ישראל גלילי

מודל, אם אני לוקח את המצור על ברלין ב-1940, אם אני לוקח את ההפתעה בקוריאה, אם אני לוקח את הודו-סיין - וייטנאם, שרק לפני זמן קצר הצליחו לצאת משם בשן ועין, אם אני לוקח את סואץ ב-1950 ואת הונגריה, אם אני לוקח את עירק של נוריס, של קאסם, את קובה, סואץ 1967 וצ'כיה, בנגלה-דש, סוריה ומצרים 1973, אם אני לוקח את כל אלה אני מוכרח לבוא ולהגיד שחשיטה שלנו לגמרי לא רעה בהתחשב בתקלות שהיו. כלומר, השגיאה או המצב הסיבה לכשלון נמצאת במקום אחר, היא נמצאת באיזה מין מטריה שהיא לאו דוקא ארגון ולא דוקא גיבור וזרימה וכו' של מודיעין, ולא דוקא ביכולת לקרוא הרבה חוסר, אלא היא נמצאת באיזה שהוא מקום אחר. נדמה לי, אני רוצה להעביר את זה אליך לשאלה, שהיא נמצאת יותר בתחום ההנחה שתקבל התראה, וכאשר תקבל - שבאמת תבחין בה. והיא שייכת אז לתחום אנושי, למוחות מיוחדים, לאנשים מיוחדים שיש להם את זה. ונדמה לי שאנשים כאלה אינם יכולים לצמוח בסביבה שהכלל להימנע מחיכוכים הוא כלל גדול. כי בסביבה של סתגלנות חברתית קשה לי להניח שכל המנגנונים והשיטות והטכניקות, וזה מותר לראות וזה פתח אסור לראות, והמידור וכו', קשה לי לראות שהם יתנו את הפתרון. אני מוכרח להגיע לשאלה - איפה אתה רואה את השגיאה? אתה היית קרוב לראש הממשלה, השתתפת ברוב הדיונים, את השגיאה מוכרחים לאתר אם אפשר להגיד "ציס", אחרת קשה סלהגיע למסקנה. איפה אתה רואה את השגיאה?

גלילי: אני חש באחריות על כל מילה שאני אומר אם כי אני

משוכנע שהועדה שלכם תאזין רק כלחות דעת של אחד

האנשים שהיה שותף למעשה ולא כפוסק. לא הייתי מקבל על עצמי לפסוק אלמלא

ההליך של הקידה. במחשבה בקול דם אני אומר כך.

(א) את הפטר, את מקור השגיאה אני רואה בכך שהגורמים

הממונים על בטחוננו היו משוכנעים בכך שיש להם כלי הערכה כמעט ודאיים, כלומר,

הסתמכות יחרה של גורמי הבטחון על צורך המידע כנחון מספיק להערכה פפעט ודאית

כנושא כמו התפרצות מלחמה או לא.

העד: השר ישראל גלילי

ב) הסתמכות מופלגת של גורמי הכסחון על גורם
ההתראה. זה אחד הדברים שאני לעצמי למדתי שאנחנו, אסור לנו להסתמך על הגורם
הזה. אין לנו כל הסכם עם ההשגחה העליונה שההתראה תודיע לנו על מועד
התלקחותה של מלחמה באוהה מידה שהיחה הסתמכות עליה לפני מלחמת יום הכיפורים.

ג) זה כבר נושא נוסף, שאני ממדר אותו בנפרד, -
ההסתמכות המופלגת על כושר הכלימה.

כל אלה יחד חרמן לאיחור בגיוס המילואים.

מהדברים שאמרתי עד כה - אם הם נכונים - נובעות
גם מסקנות אחרות לגבי מכנה הצבא, התנהגות הצבא וכיוצא בכך, אבל זה לא נכנס
לתחום הדברים שאני מדבר עליהם.

אם כן, אני חוזר ומכליל ואומר: ההערכה על סבירות
נמוכה, על כושר הכלימה, על ודאות ההתראה, סבירות גבוהה של התראה, כל אלה
יחד, בניואנסים דקים של גורמי המודיעין, היוו נחון אשר הדרג המדיני בסבע
המדיני הסתמך עליהם, ועל כן גם הוא נושא לאחריות לשגיאה ולהערכה שגרמה
לאיחור בגיוס המילואים.

היו"ר אגרנט: אתה אומר שגם הדרג המדיני שותף לזה, אחראי לזה?

גלילי: אני גורס שהדרג המדיני אחראי על הכל. לא לבדו.
הוא בהערכות שלן מסתמך על אנשים שהיו ממונים על
כך. זה שדה אחר, אבל הדרג המדיני בחר את האנשים האלה, בחר את האנשים האלה,
ונראה לי שבחברה דמוקרטית ופרלמנטרית הדרג המדיני איננו יכול לפסור את
עצמן מן האחריות הכוללת.

לנדוי: יש להבדיל פה בין אחריות פרלמנטרית לבין אחריות
אישית של מדינאי זה או אחר, למה אתה מתכוון?

העד: השר ישראל גלילי

גלילי:

אני מתכוון לאחריות ציבורית. זה מושג יותר רחב
מאשר פרלמנטרית.

יריין:

דרג מדיני - זאת אומרת הממשלה?

גלילי:

דרג מדינית זאת אומרת הממשלה. כמוכך, בחוץ הממשלה
אפשר לעשות הכחנות מהבחנות שונות, אבל אני לא נכנס

לזה.

יריין:

אבל כשאתה אומר דרג מדיני בשלב זה אתה מתכוון
לממשלה בניגוד לצבא.

גלילי:

הממשלה והשר בממשלה שהיא מופקד (יריין: לזה אני
אגיע אח"כ) על הזירה הזאת. אני רוצה כאן רק להעיר,
מרשה לעצמי להעיר. אחרי המלחמה נמצא מי מעמיתי השרים שהכריז בודאות מופגנת,
שאלו הוא היה שותף לדיון לפני 6 באוקטובר היה ללא ספק מציע גיוס המילואים.

לסקוב:

זה אני לא שאלתי.

גלילי:

אני יודע, אבל אמרתי לפני שאני מרשה לעצמי להעיר
על הדבר הזה, וזו תופעה מעניינת. בישיבת הממשלה
ביום 6 באוקטובר בשעה 12.00, לישיבה הזאת היה רכוש של מידע יותר מאשר היה
אי פעם באיזו שהיא התיעצות מוקדמת, לרכות המידע שראש המוסד הוזעק ושיש
שעה שנקבעה שבה חלקה החקפה ועזיבת הטוביטיס, ונאמר גם שגוייסו 4 אוגדות
יש גיוס של כל חיל האוויר וכיוצא בזה. ובכל זאת עד שעה 2.00, כשנכנס המזכיר
הצבאי של ראש הממשלה והודיע "חמלחמה התחילה" איש לא הציע, אם כי דיברו
על מה שיש לעשות, אח גיוס המילואים. אדרבא, היו שרים אשר היקשו שמא יש
כאן מלכודת וכיוצא בזה.

אני אומר את זה לקביעת העובדה.

ועדת החקירה - 20.2.74

- 21 -

לפני כן רשם במ

מס

ישיבה צ"ח (בוקר)

השר ישראל גלילי

אבל אני חושב שבמשטר פרלמנטרי, הממשלה אחראית על ההתרחשויות בשדה סמכותה. ההערכה של הצחונים המודיעיניים הוכאה לפני ראש הממשלה והשתתפו בזה גם שרים אחרים, גם אני עכודים, ויש פה מקום להבחנה לגבי חלקם באחריות של אנשים שהיו מופקדים על כך במשריין במערכת הבטחון, אבל אין בכך כדי לפטור את הממשלה מאחריות.

אני רוצה להוסיף לגבי שאלה של רב-אלוף לסקוב, אני חייב

להגיד שאחד הדברים שדוקרים אותי, שאני חש בהם שלא בנוח, זו ההנחה שהנה, אתם (הממשלה) הייתם נתונים לשיפוט של מרכז הערכה אחד, גורמי הבטחון, צה"ל. יוחר בריא שיהיה מרכז הערכה נוסף, אזרחי, מקביל, בלתי תלוי. אילו היה הגצחון ~~אלה~~ כמלחמת יום הכיפורים, מסחיים בלי המצוקות הנוראות, אפשר שהשאלה הזאת לא הייתה כל כך מטרידה, אבל משאירע פשלוון, הרי הטענה הזאת חופסת, אם כי אינני משוכנע שאילו היה מרכז הערכה נוסף, זה היה מחלף אותנו במבטיח אותנו מן השביאה.

זה אתה אומר רק כ"חכמה שלאחר מעשה" אני חוזר על השאלה

יריין:

שהצגתי לך בפעם הקודמת, בעניין הדו"ח של אותה ועדה, של שרף -

יריין, לא שהם היו מעוניינים, לפחות אחד מהם בטח לא, אלא זה קונצנס. ראוי את

זה אז, העניין הזה היה שנים במצב כזה.

אני אינני יכול ליישם חכמה של היום

י. גלילי:

ישיבה צ"ח (בוקר)

השר ישראל גלילי

ידין: אני שואל אם זה נכנס אצלך בתחומים של חכמה לאחר מעשה?

י. גלילי: אני יכול לומר שהיתה לי חכמה גם לפני המעשה, אבל אינני יכול להצביע שאני נאבקתי על הדבר. לכן לא אשתבח במה שלא עשיתי.

לסקוב: יחזן שלא הצגתי את השאלה שלי באופן ברור.
7 השאלה שלי לא היחה סיכויי הקטנת הטעויות אשר למי שצריך

להחליט הוא בוחר בין שתי אפשרויות או שתיהן יכולות להיות פסולות, והאויב יעשה את האפשרות השלישית.

הנקודה שלי היתה להגיע לאותו מה הוא המסגה שנעשה שבדגים מסוימים לא היה אותו **Independent judgement** שיכול לבוא ולהגיד אני מתכוון לאפשרות השלישית שהאויב יעשה, מול שתי האפשרויות שהצגתם.

השאלה השניה שיש לי היא זו: האם במשך התקופה שקרובה לעניינים, היו כמה אירועים בקהילת המודיעין שהם קשורים למידע שהגיע הערכה שנעשתה ומסקנות שהומלצו על סמך ההערכה הזאת, שעוררו אצלך לאחר מעשה, בגלל זה שהיתה שגיאה, מחשבות שצריך לחפש כאן משהו? לפעמים לא יודעים מה מחפשים, אבל עצם הצורך, ההרגשה שמהו מעלה על איזה שהוא פתרון.

י. גלילי: אינני זוכר משהו כזה.

ישיבה צ"ח (בוקר)

השר ישראל גלילי

לסקוב:

אני אזכיר לך. רקע התפטרותו של איסר הראל, רצח לוח, רצח מינכן. כל אחד מאלה שונה אחד מהשני באופף, בזמן, במשקל, בקשר, אבל מבחינת הטיב, האיכות של דרך החשיבה, שלוקחים בחוננים, מעריכים אותם ואומרים: סבירות נמוכה. זה היה הדבר. אני לא מחפש גוף. אני מוכרח למצוא, להבין. אחת בכל זאת קרוב, גם יועץ לראש הממשלה וכו', לכוא ולהגיע לאותה נקודה שהיא היא אב או אבות השגיאות שהגענו ביום הכיפורים לאן שהגענו.

י. גלילי:

שלוש ההתרחשויות הללו שהוזכרו, הן, אם מותר לי להשתמש במליצה כמר מדלי וכשחק מאזניים לעומת ההצלחות של שירותי המודיעין לבשר מראש, לצפות מראש ההתרחשויות שהושגה בעקבות המידע הזה, ההצלחה למנוע אותן או להדריך את ההחנהגות כאשר ההתרחשויות הללו חתרהשנת.

אם אני צריך לנתח את שלושת המקרים הללו, הרי אני חושב לשבבי רקע התפטרותו של הראל, עד כמה שהדבר ידוע לי, הנושא הוא אחר לחלוטין. הנושא הוא, לפי דעתי, בחריגה מסמכות, חוסר הבחנה מדינית, מצב לא תקין של דיווח לראש הממשלה. אינני רואה את הרלוונטיות לענין הנדון. לגבי שני המקרים האחרים, גם כן אינני רואה את האנאלוגיה, כאשר גם לגבי מינכן וגם לגבי לוד, אלה זירות שלא היו בתחום העיקוב הקפדני שמופקדים עליו מנגנונים עצומים. משום כך אני לא חושב שזו אנאלוגיה.

לנדוי:

אתן עוד דוגמא. אינני זוכר אם היא הוזכרה כבר בישיבה הקודמת יחד אתך, זה יציאת היועצים הרוסיים ממצרים. עד כמה שנאמר לנו, המאורע הזה בכלל לא היה ידוע למודיעין שלנו ממש לפני יום יציאתם. האם זה לא היה צריך לעורר ספקות ביחס ליכולת המודיעין שלנו לאסוף מידע במצרים?

ישיבה צ"ח (בוקר)

השר ישראל גלילי

לעולם

פ. גלילי: גאאאא אין להתיימר שהמוריעין יכול לאסוף מידע מלא .

לעומת זה, המוריעין הצליח להביא ידיעות שהן לא חסולאנה

כפז , מעבר למה שאפשר לקוות משגרת מוריעין . אני זוכר שבמקרה מסויים הערתי אח אוזנם של הנוגעים בדבר לגבי מקור [] של המוסד, שמא ראוי לפשפש אחר מעשיו, שמא ראוי לבדוק את סיבון, שמא אין פה כפילות של מוריע וכיו"ב.

לסקוב:

בקשר לנושא שציינת קודם. התרת הרצועה. התהליך הזה

התחיל זמן לפני סגירת העלה סואץ ב-1967. כי הרי לא

אנחנו את הסואץ. פתאום יוצא שכל אלה שנפגעו מזה שהמצרים סגרו את הסואץ באים אלינו בטענות. המצב של התרת הרצועה נמשך. הוא היה במזרח הרחוק, אחר-כך באירופה, באפריקה וכדורם אמריקה. אני שמחתי לזה שהפניית את חשומת לבי לביטוי שהיה. האם באיזה שלב לא יזמת או השפעת או שאלת או מצאת לנכון, שיעשה מוריעין פוליטי? כי חופש או התרת הרצועה, נותן למי שרוצה להשתמש בה, חופש פעולה. אני לא מתאר לי שאם אנחנו לא היינו אותו הזה ש **have been given a bad name** שהמצרים היו כל כך חופשיים לנקוט פעולה. זה לא קשור דוקא לאותו מוריעין של המוסד או גאאאא לאיסוף כזה או אחר. אלא הערכת מצב פוליטית. הרוסים נכנסים לאוקיינוס ההודי, יוצאים נגדנו. הנפט. סוף סוף בבלודה, ב-1946 הם כבר רמזו בפעם הראשונה על הנושא. האם זה נעשה?

פ. גלילי:

במידה שזה נוגע אלי, אני לא פעם הערתי אוזנם של עמית

(א) לרפיון המסוכן של הזרוע הזאת במשרד החוץ. וכן המלצתי

על כינון צוותי **אא** מחקר מדיני, ביחוד בנושא הנוגע לכריה* א ולמהלכיה ולהתפתחויות באפריקה.

ישיבה צ"ח (בוקר)

השר ישראל גלילי

לאחרונה, בעובדה, המוסד הוא היה הזרוע שסיפקה לנו גם מודיעין פוליטי ומפעם לפעם הערכוח של הכנות פוליטיות.

ידין: המקור צריך היה להיות במחלקת החקר של משרד החוץ?

היו"ר אגרנט: אתה כן הערת או לא הערת על כך?

י. גלילי: כן. לא פעם הערתם אוזנם של א עמיתים על כך שמשרד החוץ בעניין זה בעל מוס בנידון.

ידין: ידוע לך מדוע היה בעל מוס בעניין זה?

י. גלילי: זה מחייב מחקר כמעט ארכיאולוגי.

ידין: שאלנו את שר החוץ בעניין זה. התשובה שלו הייתה, שהוא כל הזמן שאף להגביר ולחזק את המחלקה של החקר. נציב שירות המדינה סירב לחת לו אישור תקציבי לאנשים. זה מחקבל על הדעת שזה יהיה גורם שלא יחזקו את אגף המחקר. זה הגיע אליך? שאלנו את ראש הממשלה, אליה זה לא הובא.

י. גלילי: אני מצטער, אני לא רואה בכך חשובה רצינית. אני

מעולם לא שמעתי קובלנה של שר החוץ שמשרדו מחקפה

בזרוע הזאת ע"י נציב שירות המדינה. מחוץ לזה, בהיקף הגדול של תקציב משרד החוץ, בעיני, אילו הייתה בעיה תקציבית, הרי יש לה עדיפות רבה מאד על פני פעילות אחרת של משרד החוץ. משמע שמשרד החוץ ראה אפשרות לעצמו

ישיבה צ"ח (בוקר)

השר ישראל גלילי

לפעול בלי מכשיר זה, חוץ הסתייעות במכשירים אחרים. אולי יש לזה שורש כ"מלחמות היהודים" שכין משרד החוץ למערכת הבטחון, שידועות לי עוד לפני היותי חבר ממשלה.

נבנצאל: בדברים חשובים יש לך הנסיון שע"י זה שאתה מעיר איזה דבר,

אפילו כמה פעמים, וזה דבר יסודי, בא על חיקונו, אז האם

הערת על הנושא הזה בדיון בממשלה פעם?

י. גלילי: לא. אני מניח שחברי הוועדה הנכבדים כבר התרשמו שאני משתדל

לתת בדיוק. ואני מבחין בין הצגת הדברים. אמרתי שהערת

אוזנם של עמיתים, לרבות ראש הממשלה, לא פעם, על מצב בלתי תקין זה. לא

הצגתי את הדבר לדיון.

לסקוב: האם העדר מודיעין פוליטי לא השפיע על יכולת השיקול הבלתי

תלוייה של כל מידע אחר שבא?

י. גלילי: אינני מודע לכך. לא אוכל לומר שאני מודע לכך.

לסקוב: השאלה הבאה: אחת דיברת על נושא הפצת מודיעין ושמירת

הסודיות של העניין. האם זה בגלל זה שחסרים חוקים, או שאין

אפשרות לנקוט פעולה נגד מי שמדליף אינפורמציה? כי נדמה לי שחוקים ישנם,

ואם אינם; בודאי אין קושי לחוקק אותם. כתי המשפט ישנם. זו שאלה של שימוש בחוק,

באחריות ובסמכות כדי להעמיד את הדברים על מסגרתם הנכונה. אז 200 חברי

כפי שאתה אומר, יהיו מחוסרי פרנסה. אבל יש חוסר ידיים עובדות.

ישיבה צ"ח (בוקר)

השר י. גלילי

י. גלילי: עד כמה שידוע לי, טיפול יעיל בנושא מחייב גם טיפול בחוק. קשה לי להעמיד אחכם על הדברים הנדרשים. אבל אני זוכר שביקשנו עצה. אני לא פעם ישבתי עם שר המשפטים - יעקב שמסון שפירא - ועם היועץ המשפטי לממשלה, ובאנו לכלל הכרה שהחוקים הקיימים אינם מספיקים ודרושים חוקים חדשים. הבאת הצעת החיקונים לחוקים לכנסת, זה בוקה, מכוּקָה ומכולקת מבחינה ציבורית, טחמיד אנשים נרתעו מכך. חוץ מזה אני מודה שהטיפול בנושא מחייב התאזרות של עמידה בפני סערוח ציבוריות ובפני אי נעימויות ביחסים עם עמיתים, ואולי גם בנקיטת אמצעים לא סימפטיים כמו עיקוב, האזנה, ואני סיפרתי בפעם הקודמת שבשעתו, שבועות אחדים כיהנתי כיו"ר ועדה למניעת הדלפות. עד שבאתי אל ראש הממשלה המנוח לוי אשכול ואמרתי לו שאם הוא/מוכן לנקוט באמצעים אלה ואלה, הרי התפטרותי מונחת לפניך, רק אנא אל חסור על זה הודעה בישיבת הממשלה, לבל יתפרסם שהממונה על מניעת הדלפות התפטר מהועדה. אני חושב שמוצדק להגיע לאי פופולריות, לנקוט אמצעים בלתי סימפטיים, לעמוד בביקורת של הכנסת, והציבוריות בענין זה היא משובשת ומעוותת, אבל זה מוצדק, אבל זה מוצדק כי אחרת אנחנו הולכים לאסון. הממשלות לא ירצו לדבר אהנו.

לסקוב: אתה משתמש במונח "גורמי בטחון". ראש אמ"ן, שר הבטחון

רמט"כל, בצורות שונות. הייתי רוצה להבין אם יש מאחורי

זה אצלך איזו הבחנה בין התפקודים השונים או אתה רואה אותם כגוף אחד?

ישיבה צ"ח (בוקר)

השר ישראל גלילי

י. גלילי: במידה רבה כגוף אחד. וזה בגלל אישיותו של שר הבטחון הנוכחי שאינני מבחינה אורח שלא נהירים לו שבילי הצבא, ושאינן משקל לדעתו המקצועית; אלא הוא רמט"כל לשעבר, בעל נסיון עצום, כך שבטיבו של דבר, כושר ההבחנה שלו, אפשרות ההתערבות שלו והעדר כללים ברורים שמסייגים את ההתערבות שלו בצבא, מטשטשים את ההבחנה בין השר האזרח לבין הממונים שבמדים. משום כך אני מניח שאיזון שהיא אבחנה יכולה להעשות כאן, אבל ביסודו של דבר, לגבי הערכות מצב, קביעת מהלכים ראשיים של הצבא, ובמסגרת הצבא וכיו"ב, תקציב הבטחון, אני רואה בזה, אני רגיל לראות בזה בשנים האחרונות, כיחידה אחת.

לסקוב: אין הבחנה בין קצין מטה ומפקד ובין הדרג שמנהל את הצבא מבחינת מדיניות והדרג שמנהל את הצבא מבחינת צבאית?

י. גלילי: אני חוזר ואומר שהקירה מדויקת בנושא ספציפי, בדין שגביע לאבחנה בין תחום האחריות של ראש אמ"ן ו

לסקוב: אבל אצלך היא לא קיימת?

י. גלילי: לא אמרתי זאת שאצלי לא קיימת אבחנה כזאת. אמרתי שבבדיקת כל נושא מסוים יש מקום ובדין שאפשר להגיע לאבחנה בין תחום הסמכות של ראש אמ"ן, תחום הסמכות של הרמט"כל לגבי ראש אמ"ן, לגבי ראש אמ"ן ותחום האחריות והסמכות של הרמט"כל לגבי שר הבטחון, או שר הבטחון לגבי הרמט"כל. לגבי הדברים הראשיים של הערכות מצב, הנמסרות לממשלה, תקציב הבטחון, קביעת מבנה הצבא, מהלכים ראשיים של הצבא, לגבי זה אני רואה בשלושת הדרגים הללו כמעט יחידה אחת.

ישיבה צ"ח (בוקר)

השר ישראל גלילי

לנדוי:

עד שר הבטחון, או עד בכלל?

י. גלילי:

עד בכלל. אני אומר: אילו היה מצב למשל שבנושא המלחמה היו מופיעות הערכה אחת של שר הבטחון, הערכה שונה של הרמט"כל,

והממשלה היתה מאמץ לעצמה הכרעה זו לעומת הכרעה אחרת, זה מקרים נדירים אני כמעט לא זוכר מקרים כאלה. בכל אופן, מה שנוגע למלחמת יום הכיפורים, לגבי הערכת סבירות המלחמה, כושר הבלימה, נושא הצליחה, נושא ההחרא, בכל הנושאים הללו הממשלה ניזונה מהערכות משותפות של שר הבטחון והרמט"כל וראש אמ"ן, כי א מאותה שעה שהערכת ראש אמ"ן מובאת לממשלה והרמט"כל ושר הבטחון אינם מסתייגים ממנה או אינם מציגים הערכה אחרת, הרי אני מתייחס להערכה כעל יחידה אחת. בבדיקה כל נושא לעצמו, יש מקום להבחנה. אם הופעל או לא הופעל , אם לא היחה הבחנה של ראש אגף מודיעין בהפצת מידע מסוים, שאחר-כך התברר או שאפשר היה גם קודם להכין שזה נחון שאסור היה למנוע אותו מאלה שצריכים לשקול, בזה אין להעמיס אחריות על האחרים. אבל כלפי הממשלה, בנושא יום הכיפורים, אני ראיתי ועודני רואה את גורמי הבטחון כיחידה אחת.

היו"ר אגנ"ט:

אתה היית קרוב הרבה זמן לנושא הבטחון גם בעבודתך וגם

למעשה. לא כן? אתה יכול לחוות דעה בשאלה מהו התחום

המפריד בין הסמכות של שר הבטחון לבין זו של הרמט"כל. זאת אומרת: אתה

יכול לתת לנו הגדרה המגדירה מתי שר הבטחון יכול לכפות את דעתו על דעת

הרמט"כל. באיזו מידה הוא יכול להערכ בהחלטותיו? מתי דעתו מכריעה?

ישיבה צ"ח (בוקר)

השר ישראל גלילי

יודין: לא מה מותר, באופן פורמלי אולי מותר לו הכל. אלא מה הוא צריך, זו הוורסיה שלי לשאלה הזאת.

היו"ר אגרנט: לא, אני מציג את זה צא מבחינה סמכותית. זאת לא שאלה קלה, לזה אני מסכים. אינני יודע אם מישהוא פעם פתר אותה, אבל אני יוצא מההנחה שהממשלה היא המפקד העליון של הצבא, מה שבארה"ב הסמכות העליונה ביחס לפעולות הצבא, היא ביו"ר הממשלה. בממשלה שר הבטחון הוא הממונה על החיק הזה. ויכולים להיות מצבים, והיו מצבים, שבהם שר הבטחון הוא איש צבא לשעבר. זה מטבע הדברים נותן לו אוטוריטה מסויימת. אבל מבחינה סמכותית שהורה, באיזו מידה הוא יכול להתערב בהחלטותיו והכרעותיו של הרמט"כל?

גלילי: אני אנסה להשיב על זה בגדר של מחשבה בקול רם, ואבקש מאד סליחה אם יחברר שכתשובתי חגלו גם סתירות, כי זה אי אפשר להעתיק מספר, ולא לצלם מציאות קיימת, אלא רק לחשוב בקול רם.

אחרי כן רשמה רב

ישיבת צ"ח (בקר)

העד: י. גלילי

י. גלילי.(א) לא יכולות להיות בקנה הכללות. ~~במאמצא~~ כאשר בחיים

באימפריקם, הדבר תלוי במידה רבה מאד בזהותו ואישיותו

של שר הבטחון. ישנה אבחנה בעיני, בחיים, בתחומי ההתערבות, בסמכות הבלתי

כתובה של התערבות בין שר הבטחון, שהוא איש צבא, לבין שר בטחון שהוא אזרח.

אני זוכר למשל, ששר הבטחון דוד בן-גוריון ז"ל, שלא היה איש צבא, כלל וכלל,

אבן סמך מאד על חושי האסטרטגיים, ועל החוש של הזמן המחבר צרכים פוליטיים

עם מעשים צבאיים, שהוא נטל על עצמו להכריע בדברים, שאנשי המקצוע סברו,

שהוא חורג מהמוסל, ואפילו הם רטנו לו מחו, אבל הם קבלו את הדין.

אפשר אולי לבאר את זה באישיותו רבת הסמכות של דוד בן-גוריון. אינני רוצה

להביא כאן דוגמאות, באיזה מקרים יש כאן בין חברי הועדה הנכבדים, אישים

שזוכרים את זה מנסיונם האישי, בין שדעתם היתה דומה אז, או דעתם היתה שונה.

אבל אני זוכר התרחשויות דרמטיות מאד של התערבות שר הבטחון בעניינים שהם

היו במידה מכרעת נושאים צבאיים-מקצועיים עד כדי קביעת מספר תותחים שיש להציב

במקום זה במקום במקום אחר. ולהעביר אותם למקום אחר אל מקום אחר. ממקום אחד

אל משנהו.

אני אומר, היה מפעם לפעם ערעור על כך, אבל היתה קבלת

הדין. מעולם הדברים לא הגיעו להפתעות, לדין לכלל הממשלה, וכיוצא בזה.

יותר סביר הדבר לגבי שר הבטחון שהוא עצמו איש צבא, רב נסיון, ואיש צבא מעולה.

כאן זה כבר תלוי במידה רבה, ברקמת היחסים בין שר הבטחון ובין הרמטכ"ל.

ואני משוכנע, שזה שונה בין שרי בטחון שונים ובין רמטכלים שונים, ואין זה

מין הנמנע שאפשר להבחין בהבדלים במצב, כאשר שר בטחון משה דיין עבד עם ראש המטה

הכללי חיים בר-לב, לבין שר הבטחון משה דיין כאשר הוא עובד עם ראש המטה הכללי

דוד אלעזר. הוא הדין, אפשר להבחין בסגנון שהיה בין שר הבטחון דוד בן-גוריון

ז"ל, לבין ראש המטה הכללי משה דיין, ~~במאמצא~~ ובין ראש המטה הכללי ר/א ח. לסקוב.

זה גם תלוי במידה ההקפדה. במידת התיכון שהרמטכ"ל מבקש לתחום. לעתים זה גם

מגיע למורת-רוח, למתיחות. קשה לקבוע בזה כללי. הייתי אומר, אני יכול לתאר

ישיבה צ"ח(בקר)

העד י. גלילי

י. גלילי:

לעצמי דברים שהרמטכ"ל אומר, שאינני יכול לעשות זאת הדברים כפי שאתה מחזה את דעתך, או כפי שאתה מורה, ועל כן אני מוכן להגיש לך את התפטרותי. אני את החלוקה הזו של התקציב איני יכול לאמץ. זה מנוגד למצפוני. או שזה תקציב מקוצץ, שאינו מאפשר לי לשאת באחריות. או שהחלוקה הפנימית של התקציב היא כזאת שהיא מנוגדת למה שאני חושב לחינוכי.

ואז, יתכן ששר הבטחון מקבל את ההתפטרות, ויתכן גם ששר הבטחון מסגל את דעתו או שמגיעים לעמק השווה. זה יכול לקרות גם לעתים לבני סינויים. מכל מקום אני יכול לתאר לעצמי, שר בטחון שהוא מניח מרחב הכרעה גדול יותר על הרמטכ"ל, ולרמטכ"ל הזה יותר מאשר לרמטכ"ל אחר, אין בזה כלליים. אלא אם כן, הרמטכ"ל אומר, שהוא מצפונית אינו מוכן לעשות את הדברים כפי ששר הבטחון רואה אותם לגכון. או רואה לגכון להתערב בהם, והוא מוכן אז במקרה כזה, להגיש את התפטרותו. אני כמעט שאינני יודע, או בכל אופן אינני זוכר, כללים המגבילים מראש את סמכות ההתערבות של שר הבטחון. הנוהלים בנידון, האימפריאליים משתנים.

היו"ר אגרנט: זה למעשה להלכה, מבחינת החוק נאמר, או כפי שאתה מביין

את זה?

י. גלילי: מבחינת החוק אינני יודע סיווג המגביל את סמכות שר הבטחון כלפי ראש המטה הכללי. בחיים נקבעות הגבלות, ונקבעים

סייגים ואורחות עבודה. אבל מבחינת החוק, בכל אופן אני אינני זוכר ברגע זה איזה שהם סייגים המגבילים את שר הבטחון כלפי הרמטכ"ל.

לנדוי: גם בהכרעות טקטיות, בהכרעות אופרטיביות?

י. גלילי: מבחינת החוק לא ידוע לי. אני אולי רק הגבלה אחת של שר הבטחון, שמעביר את פקודותיו לצבא באמצעות הרמטכ"ל,

ראש המטה הכללי, שהוא הצינור היחיד בין הממשלה, באמצעות שר הבטחון כלפי הצבא.

ישיבה צ"ח (בקר)

העדי י. גלילי

י. גלילי.

אני משוכנע ששר הבטחון מניח לרמטכ"ל מרחב רב של עצמאות, אבל אינני יודע הגדרות
מגבילות בחוק.

אני רוצה להמשיך בסדרת שאלות בנושא החשוב הזה. התחיל

י. ידין:

בו ר/א ח. לסקוב על שר הבטחון והרמטכ"ל, ראש אמ"ן, והמשיך

עכשיו היו"ר אגרנט. חלק מהשאלות שלי, במידה קצת, תהיינה בעלת אופי פרובוקטיבי

במכוון, כי אני רוצה לחדד את תשובות בעניין זה, ואין זה דוקא הבעת דעה.

אני שמתי לב בישיבות של הפרוטוקולים של הממשלה, כפי שהובאו

אליבדו בעצם, שנה, שנתיים, לתופעה שאני לא זוכר אותה, אולי היתה גם מקודם, אבל

ככלל. שלישיבות ממשלה, להערכות מצב, להערכות מודיעין, להערכות תכניות וכיוצא בזה,

לא שר הבטחון מיצב את בעיית הבטחון כלכלי, אלא ראש המטה הכללי וראש זמ"ן, מוזמנים

לממשלה כדי להביע את דעותיהם. איך להסביר תופעה זאת, אם האחרינות כלפי הממשלה

היא של שר הבטחון במקרים כאלה, ושלו בלבד? מה הכוונה בזה?

מה הכוונה? - זו שאלה מביכה אותי אף מגדירים אותה - מה הכוונה

י. גלילי.

בזה. כך אינני מסכוון לענות.

הכוונה מכחינת האחרינות.

י. ידין:

אני מעדיף להשיב על השאלה כפי שנשאלה קודם - איך אתה מסביר את זה?

י. גלילי:

כן אתה. אני שואל אותך.

י. ידין:

אני מסביר את זה, מה הכוונה לזה, את זה צריך לשאול את שר

י. גלילי:

הבטחון. אבל אני מסביר את זה, לעצמי ולכן גם כאן, בשני הסברים:

הסבר אחד - ששר הבטחון רוצה לשתף באחרינות של הצגת דברים ב ממשלה גם את הרמטכ"ל,

וגם את ראש אמ"ן, לא ע"י כף שהוא שליח או מלאך, או שרף, אלא יחד עמם, הם בעצמם,

יחדיו מציגים את הנושא. הם יכולים להשיב על פרטים, לממשלה יהיה בטחון שהיא יודעת

את כל הפרטים. תחיה לממשלה ההכרה שלא מעלימים ממנה אף פרט זה או אחר, יש לה

נתונים מלאים, אפשר להמחיש את זה ע"י כך, שלא רק שר הבטחון מופיע אלא גם הרמטכ"ל

ישיבה צ"ח (בקר)

העד: י. גלילי

י. גלילי:

וגם ראש אמ"ן, שהם מטבע הדברים בקיאים בדברים, אני אבל רוצה לומר כנידון זה, ששר הבטחון, משה ריין, איננו מקפיד ביותר על קליפות של היורכיה מכחינת האפשרות לדבר פנים אל פנים עם פיקודיו. גראה לי, שהוא גם החיר יותר מרמטכ"לים אחרים את הופעתויהם בפני ועדת חוץ ובטחון של הכנסת. אני עכשיו גמנע מדעתי, אם זה לברכה, או לא לברכה. יש פנים לכאן ולכאן. בדרך כלל אני חושב ש'ן לברכה. אני מסביר את זה, כפי שאמרתי בשני הדברים: האחד -

הוא רוצה אחריות מל ה של הממשלה ושל צמרת הצבא בעימות עם הנושא במקסימום של פירוט ובהמחשה שהכל אפשר לדעת, ששום פרט אינו גמנע. הנה האנשים בפניכם. אולי יש פה גם גאגאגא משהו שהוא אופייני למשה ריין. לא שהוא איננו מתעניין בפרטים, הוא מתעניין בפרטים. אלא שהוא מניח לאנשים הממונים להציג את הדברים והוא נשאר להצגת הקוים הכלליים.

י. יריין: האם בדרך הזאת, יהיה ההסבר אשר יהיה, הרוב זה ביוזמת

שר הבטחון, או בודאי לא בהתנגדותו מלהכיא זה האנשים האלה,

יש משום הפגנה מכוונת של שר הבטחון לממשלה - תדעו לכם, אני לא שר בטחון משום שאני רמטכ"ל לשעבר. אני בענינים האלה שנוגע לחוות-דעת רמטכליות או מקצועיות בענין זה אני לא הספיץ שלכם פה. אני שר שמוניתי ע"י מפלגה. גבחרתי ובענינים האלה שהממשלה חייבת לשמוע דעה מקצועית רמטכלית, הנה הרמטכ"ל, אתה תשמעו אותו לא אני פה סופר רמטכ"ל? אתה לא מקבל את זה?

י. גלילי: אני מעדיף להתבטא, שאני לא הבחנתי בטעם זה של הצמנת

הרמטכ"ל וראש אמ"ן.

האם אין הדבר דומה קצת להבאת שגריר ישראל באה"ב

גבנצל:

לירושלים? שר החוץ מביא אותו גם כן לממשלה, והוא מדבר

שם כמרומני. או יש עוד מקרים כאלה?

י. יריין: אני התכוונתי כשיטה. לא היה דיון בטחוני בממשלה, כפי שאני

ראיתי, שלא הובא ראש המטה הכללי וגם ראש אמ"ן, כדי שימסור

ישיבה צ"ח (בקר)

העד: י. גילי

י. ידין:

י. גילי:

י. ידין:

נבנצל:

י. גילי:

לא רק אינפורמציה אלא גם חוות דעת על מדיניות הצבא?
 אינני סבור שתמשל תופס במקרה הזה.
 עכשיו שאלה שניה. אתה אמרת מקודם - שהאחריות של שר הבטחון...
 סליחה, אני חושב שהשר רצה לענות על שאלתי.
 אני אומר - אינני חושב שהמשל דומה לצמשל במקרה דנן,
 כי השגריר של אה"ב מגיע לכאן לעתים נדירות. הוא מוזמן
 לממשלה לעתים נדירות. זוהי זירה מרכזית, שיש ענין לשמוע מידע ממקור ראשון. אין לזה
 כמעט משמעות אופרטיבית. שר החוץ לעתים נדירות, נדירות מזמין את מנכ"ל משרדו
 לדיונים. אני מסביר לי את הדבר בכך, שנושא הבטחון הוא נושא מרכזי, משה דיין
 אינו כהול על היורכיה. אינו מאצא קפדן בנידון. הוא רוצה שהממשלה תדע את הדברים
 ממקורם. לא פעם הוא גם מבליט איזה ניואנס בינו ובין הרמטכ"ל, תוך כדי דיוני
 הממשלה, ואיננו צבהל מכך, שמא על ידי כך יש ספק בסמכותו.

המשך דבריו רשמה א.א.

5588

- ידין. ששניסית לעמוד על האחריות הנוספת של שר הבטחון, אמרת בין היתר שהוא בכל זאת אחראי למינוי של אנשים בצבא וכיו"ב.
- מי ממנה את ראש המטם הכללי במדינת ישראל.
- י. גלילי הרמטכל מוצע על ידי שר הבטחון לראש הממשלה, ואם ראש הממשלה מקבל את ההצעה, היא מובאת לאישור הממשלה.
- ידין. דה פקטו ראש המטה הכללי מתמנה על ידי הממשלה, באופן פורמלי אולי על ידי ראש הממשלה, אבל ברגע שהממשלה מאשרת את זה היא מקבלת על אחריותה את מינוי ראש המטה הכללי.
- י. גלילי: בהחלט.
- היו"ר אגרנט. מי חותם על כתב המינוי - שר הבטחון או ראש הממשלה?
- התלמיד: אני מבין שלמעשה שר הבטחון מציע, ממליץ, והממשלה מאשרת, או שהיא ממנה.
- י. גלילי. החוליה של ראש הממשלה היא חוליה חשובה בענין זה. שר הבטחון מציע לראש הממשלה, ראש הממשלה הוא המביא את זה לאישור הממשלה. ואם אינני טועה, כתב המינוי נחתם על ידי ראש הממשלה. כך נדמה לי. אפשר בנקל לוודא.
- ידין. אני מבין מהנוהג הזה שהממשלה בדעה שמינוי ראש מטה כללי זה אקט כל כך חשוב לבטחון המדינה, היות והוא האיש האחראי העליון מבחינה צבאית, ולכן זה לא מסור בתחום שר הבטחון בלבד, אלא הממשלה מקבלת על עצמה את האחריות המלאה לענין זה. כן או לא?
- י. גלילי בהחלט. אבל לא יעלה על הדעת שתובא לממשלה הצעה למנות רמטכל שאיננה מוצעת על ידי שר הבטחון.
- ידין: עכשיו באה השאלה השניה. האם במקרה הנידון של ראש המטה הכללי הנוכחי, לפי ידיעתך, יכול להיות מצב הפוך - ששר הבטחון רוצה למנות רמטכל אחר, אבל הממשלה או חלק ממנה כופה עליו למנות רמטכל זה. אמנם שר הבטחון חסיד יכול להחפז, אם איננו מסכים, אבל התהליך

איננו כל כך פשוט ששר הבטחון ממליץ והממשלה מאשרת, אלא יכולים להיות תהליכים פנימיים שמביאים לידי מינוי זה אוחר, כמובן, מבלי לפטור את שר הבטחון מאחריות. אני שואל קונקרטי, האם ידוע לך - אמרתי שזה חלק מהשאלות הפרובוקטיביות שלי - במינוי ראש המטה הכללי הזה זו הייתה ההצעה המקורית של שר הבטחון או לא? י. גלילי. לי לא ידוע על כל הצעה אחרת של שר הבטחון לגבי מינוי ראש המטה הכללי הנוכחי, ולא יעלה בכלל על הדעת שאפשר לכפות על שר הבטחון.

יריין: לכפות בודאי שלא.

י. גלילי: אני מחווה דעתי. זה לא יעלה על הדעת. זו אחריות שר הבטחון חייב לעשות אותה לפי מיטב מצפונו, וראש הממשלה צריך לעשות אותה, אמנם בהסתמך על הצעת שר הבטחון, אבל לפי מיטב הכרתו. והממשלה מקבלת על עצמה אחריות גדולה מאד, זה לא דומה לא למנכל של משרד זה ולא למנכל של משרד אחר.

נבנצל: שגם אותם הממשלה ממנה, וגם את השגרירים הממשלה ממנה.

י. גלילי: זה אינו דומה. אינני מכיר עוד תפקיד סגולי ~~ממשלתי~~ בדומה לתפקיד הרמטכ"ל. וולי בתחום אחר, אולי במערכת המשפטית וכיו"ב, כמידה שיש אחריות לנשיא או לננסת. אבל אין זה דומה לשום תפקיד אחר, והממשלה אינה יכולה לפטור את עצמה ~~מאחריות~~ כחג אחד מן האחריות לטינוי, הגם שמינוי זה נעשה על פי הצעת שר הבטחון. ואני לא מעלה על הדעת ששר בטחון כלשהו ימנה רמטכ"ל מחוץ כפיה.

היו"ר אגרנט: מה שמפליא אותי - זו רק הערת ביניים בעקבות שאלות החברים -

הוא שהדבר הזה אינו מוסדר במסגרת החוק. ישנה הוראה כללית

בחוק יסוד הממשלה, שמה שלא כתוב ^(?) הממשלה יכולה לעשות. לגבי היועץ המשפטי יש חוק שקובע, ששר המשפטים מציע והממשלה מאשרת. דבר כזה אינו כתוב ביחס למה שהגדרת כחפקיד סגולי, ואני מסכים עם הערכה זאת. אני לא בא בטענות אליך או בבקורת דווקא עליך. אני רק אומר שזה מאד מפליא שדבר כזה לא הוסדר. אולי יש לכך סיבה הגיונית, אינני יודע. סוף סוף על תפקידים אחרים הממשלה נתנה דעתה,

5590

הכנסת נתנה דעתה, כאשר כתבו את חוק המינויים.

י. גלילי. ראשית, אני מקבל את הבקורת. היא מוצדקת. אך יש דברים

תמוהים. למשל, תוך כדי דיונים עכשיו על הרכבת הממשלה וקווי

יסוד של הממשלה, הסתבר דבר פ-פ תמוה. כשעה שהקימו את הממשלה הנוכחית אני

הייתי בתאונה, ולא השתתפתי במעשה המרכבה. כשניסינו עכשיו לברוק את קוי היסוד

של הממשלה היוצא כבסיס לקוי יסוד לממשלה הנוכחית, הסתבר שאין שם אף מילה אחת

על צהל, על המדיניות בשטחים, על הגשרים הפתוחים, וכל הבריות פקחו עיניהם

בחטיון.

לסקוב. התורה שבעל פה.

י. גלילי. התורה שבעל-פה איננה הגדרה ממלכתית. התורה שבעל-פה היא

הגדרה או הלכתית או מכלגחית. יש דברים תמוהים, שאולי יש להם

סיבות מלשעבר, או מתקופתו של דוד בן גוריון ז"ל, או מתוך איזה רחיעה שמא

הטיפול בנושא יעורר כל מיני מריעים בישינ, ולא נתעורר כל צורך בחיים להידרש

לנושא זה.

אבל אין עוררין על הנוהג המקובל אשר הכסחון מציע את הרמטכל

לראש הממשלה, ראש הממשלה מציע לממשלה. אחר כך יש טקס חילופי רמטכלים במעמד

ראש הממשלה, בטקס הזה נמסר המינוי, ואם אכרוני אינו מטעה אותי, כתב המינוי

נחם על ידי ראש הממשלה.

ידין. מדוע אתה חושב שזה תפקיד סגולי, בהשוואה לכל מיני

פקידים נחרים במדינה?

י. גלילי. מפני שהנושא כרוך בגורל המדינה, מפני שאלה דיני נפשות.

מפני שהתפקיד הזה מחייב כישורים מבוונים, מידע מקצועי,

חוש לאנשים, אבחנה אדמיניסטרטיבית, כושר הכרעה, כושר פיקוד, מוצקות של אופי -

יותר מאשר באיזו שהיא זרוע שאני מכיר במדינת ישראל.

ידין: זאת אומרת שבעצם ראש המטה הכללי, בלי שזה כתוב

בקונסטטוציה, כי בקונסטטוציה שלנו עוד דבר אחד חסר:

לא כתוב מיהו המפקד העליון של הצבא - אני שואל אם דה פקטו העם, או לפחות הממשלה

5591

רואה בראש המטה הכללי למעשה מעין מפקד כללי של הצבא.

י. גלילי

זה תלוי במידה רבה בטבעו של שר הבטחון הממונה על רמטכל

נתון. למשל, כאשר שר הבטחון היה לוי אשכול ז"ל, אף על פי

שהייתה אונייה פרסונלית של ראשות ממשלה ושר הבטחון, איש לא ראה בו המפקד של הצבא, אם כי הכל הכינו את סמכותו. הדבר שונה לגבי שר בטחון שיש לו הילה צבאית, לא מקרית, לא מלאכותית, אלא מעוגנת בידיעה מקצועית ונסיון מקצועי. עם זאת, אני רומה שלראש המטה הכללי יש במדינת ישראל ובחיי העם מעמד נעלה. באין שר בטחון מן הסוג של משה דיין, בודאי ובדדאי שרואים ~~בשר הבטחון~~ בראש המטה הכללי את המפקד ~~הממשי~~ של הצבא.

י. דיין

אני רוצה להבהיר לעצמי את דעתך ~~בשר הבטחון~~ אם יש הבדל

מבחינת אחריות אם שר הבטחון הוא כזה או אחר. אבל לא ברור

לי עדיין מדוע מישהו חושב, ששר בטחון שהיה רמטכל לשעבר, היה רמטכל מפואר, איש צבא דגול, מדוע הוא האיש שאחראי יותר מאחר ~~לשר הבטחון~~ וצריך להכנס לפרטים אופרטיביים מקצועיים של הערכות צבא, כמה כוחות צריך. אחד הכללים שאני הבנתי, שבצהל מחליפים רמטכלים כל 3 - 4 שנים, מתוך הנחה שיהיה הרמטכל הטוב ביותר, בעל המקצוע הטוב ביותר, אחרי שלוש או ארבע שנים, גם מפני הגיל, גם מפני המקצועיות הרבה וגם מפני שאסור שאדם שקבע משהו, שיש לו קונספציות מסוימות, ימשיך להנהיג את הצבא, אסור שהוא יהיה רמטכל וצריך להחליף אותו. האם משה דיין, אף כי הוא מהולל ביותר, שעברו כבר, נדמה לי, ארבע קדנציות מזמן שהיה רמטכל, - מישהו חשב שאצלנו התהליך המקצועי הממסכלי הוא שונה מאשר אצל מישהו אחר? האם באמת הוא התמנה כשר בטחון כי ההנחה היתה שהוא יהיה סופר-רמטכל?

הוא התמנה כשר בטחון על סף מלחמת ששת הימים על מנת להיות

י. גלילי:

הפודה והמציל את העם על סף מלחמה, אל מול ראש ממשלה

שנעובדה - אינני אומר אם זה היה מוצדק או לא מוצדק - אבל בעובדה הציבור לא

הגה או אסון כמנהיג צבאי, ושר הבטחון משה דיין נתקבל אז בעם, בתוקף התביעה הזאת

5592

הוא נידרש לתפקיד הזה. אפשר היה לצרף את רפ"י לממשלה גם לתפקידים אחרים. הגורמים שהצטרפו לממשלה הציעו בשעתו את משה דיין לתפקיד זה, ~~וזה~~ והוצג בציבוריות, בעתונות ובאמצעי התקשורת, שאנחנו בכך זוכים למנהיג צבאי, וגם אחר כך הוצג כמי שהנחיל לנו את הנצחון.

דיין האם שר הבטחון הוא שר הבטחון היום בתוקף החלפתו את

לוי אשכול, או בתוקף בחירות אחרות וקביעה אחרת

ואישור הכנסת בחקופה מאוחרת יותר?

י. גלילי: כורמלית, שר הבטחון הנוכחי הוא שר בטחון בזכות עצמו,

בתוקף בחירות חדשות, ממשלה חדשה, ראש ממשלה חדשה וכיו"ב.

אבל ללא שום ספק שיש בזה מידה רבה, אם לא מכרעת של רציפות. כמו שאם תקום עכשיו ממשלה, על אף מה שקרה, ויוצע לשר הבטחון הנוכחי להיות שר הבטחון גם בממשלה הבאה, יהיה זה במידה רבה מכח הרציפות.

דיין: בסדר. זאת אומרת שאתה חושב ששר בטחון, אם היה איש צבא,

או אפילו אם לא היה איש צבא - היה לנו גם מקרה ששר

הבטחון היה לבון, שאף כי לא היה איש צבא חשב שהוא יכול להתערב -

ובל סתור זה מותר לו, או יותר נכון הוא חייב להכנס לפרטים של גודל הכח הדרוש,

טיסת הערכות הכח הזה, כאשר ראש מטה כללי, המטה הכללי עצמו, ולופי הפיקוד

וכל ההירארכיה הצבאית באה ואומרת לשר הבטחון שכך צריך לעשות, זו דעתם וכו'.

נניח שלא הייתה קטסטרופה, לא הייתה מלחמה, אלא היה מצב כזה לפני שנה שהרמטכל

היה חושב שכסיני באופן קבוע צריכות להיות שתי חטיבות קדימה וחטיבה אחת

אחורה, וזו הייתה הדוקטרינה של כל הצבא, היה בא שר הבטחון ואומר לו. אני

לא מקבל את ההכרעה הזאת שלכם, אתם חשימו חטיבה קדימה ושתי חטיבות אחורה.

אילו היה הרמטכל מתפטר בכלל החערבות כזאת והעניין היה מגיע לממשלה -

מה הייתה חושבת הממשלה ומה היה הציבור חושב?

5593

י. גלילי: יש בשאלה זו שני חלקים. על האחד אני יכול לענות במידה רבה

של שכנוע, על השני - במידה רבה של מחוש.

לחלק הראשון, אני סבור ששר בטחון ייטיב לעשות אם יסמוך על ראש המטה הכללי וחבר הפיקוד בהכרעות מקצועיות, כואריציאה זו או אחרת, ובלבד שלא יהיה משוכנע שהכרעה זו של הרמטכל היא הרח אסון.

שנית, אני יכול לתאר לעצמי טנרקמים יחסים בין הרמטכל ושר

הכטחון שהדברים מוכרעים במידה רבה בטיקוס עצה, החחשבות בהערות, בלי לשלוף את הסמכות של שר הכטחון ללפי הרמטכל.

שלישית, הנוטא שהובא כאן כדוגמה, מערכת ההגנה בקו הסואץ, או מערכת ההגנה בגולן, כלומר כל הבעיה של פרופורציה בין סדיר ומילואים, כוחו של המשק במה שקוראים תקופת שלום, כל הקונספציה הזאת יש בה אלמנט מקצועי מכריע, אבל יש בה גם אלמנט של תפישה כללית מדינית שהיא בסמכותו של השר, ואין להפריד בין הדברים.

ידין: לא התכוונתי לשאלה כל כך מרחיקה לכת. נתתי דוגמה

קונקרטיית: חטיבה קדימה או שלי חטיבות קדימה.

י. גלילי: לגבי הדוגמה הקונקרטיית, נדמה לי שכענין זה שר הבטחון

צריך לסמוך על הרמטכל. אם איננו יכול לסמוך על הרמטכל

בענין כזה, אין הוא יכול להיות הרמטכל שלו.

ידין: זאת אומרת, שאם בשבת בבוקר בשעה אחת-עשרה, בקד"ס מסכל,

הרמטכל מציג לפני שר הבטחון איך הצבא נערך לכלימה ראשונה

בהתאם לתכניות ידועות כלליות, 300 טנקים וכד', ואומר לו בדרום אנחנו ערוכים

עם חטיבה אחת קדימה בקו ושתי חטיבות אחורה למכות נגדיות, - לפי דעתך, שר

הבטחון צריך לקבל את זה?

י. גלילי: מתי זה היה?

ידין: בשבת ב-11.15.

נכנצל: אני אוסיף: שר הבטחון רשאי לקבל את זה.

ידין: לא מבחינת סמכות פורמלית.

נכנצל: מבחינה עניינית.

5594

ידין: אמרת קודם שיהיה זה מוזר מאד אם שר הבטחון יתערב בענינים אלה.

י. גלילי: אני מאד מבקש, אני בטוח שזו בקשה מיותרת, אבל בכל זאת אני מאד מבקש שאת התשובה שלי חבדקו אתם שמא יש בה מידה מסוימת של חכמה לאחר מעשה. אבל אני אומר, בדרך כלל שר הבטחון צריך לסמוך על ראש המטה הכללי בענין מיקום יחידות, מספר חטיבות. ב-6 באוקטובר, או ב-5 באוקטובר, על סך מלחמה מוצדק ששר הבטחון יתן דעתו ביחר קפידה על נושא כזה, ששר בחר שר בטחון שהוא איש צבא, שמא יכחין בדברים שהם תמוהים. אבל בדרך כלל הסמכות והאחריות לקביעת המיקום והמספר של חטיבות בקו היא על ראש המטה הכללי.

ידין: אתה הזכרת ברמזים, היו פה די חצי-חכמים שהבינו את הרמזים, דוגמאות מימיו טל בן-גוריון, התערבותו ואי-התערבותו בענינים אופרטיביים או לא אופרטיביים. אני אינני חושב שכל מה שכן גוריון עשה או לא עשה ביחסים שלו עם ראש המטה הכללי כזה ראה וקדש לכל שר בטחון שיהיה, אם כי אני יכול לתאר לעצמי שזה יכול היה להשפיע כקו מנחה על כל שר בטחון, אם רצה ואם לא רצה. אבל אתה אמרת. רטנו, אבל קיבלו. האם אתה לא זוכר, שכאשר שר הבטחון החליט לחקוף את לטרון מיד, לא שיקול עם כמה חטיבות או איזה חטיבות, וזו היתה החלטה מאד מאד כוליטית אסטרטגית בקשר עם ירושלים, לא רק שהרמטכ"ל לא קיבל את זה, אלא גם חלק מחברי הממשלה לא קיבלו את זה, והוקמה ועדת חקירה מטעם הממשלה, או בחלקה, מדוע שר הבטחון התערב אפילו בענין מסוג זה. היה או לא היה דבר כזה?

י. גלילי: אני נזכר בדוגמה אחרת, שאולי היא רלוונטית, עוד לפני לטרון. היה מצב שיוחנן רסנר ז"ל עמד להכנס לתפקידו

כראש המטה הכללי, היה על סף כניסה לתפקיד זה. יגאל ידין היה אז קצין מבצעים של המטה הכללי. התוחמים היו מועטים, היתה בעיה איפה להציב אותם. ביום כהיר אחד באנו לכיתו של שר הבטחון דוד בן גוריון - יוחנן רסנר, יגאל ידין, ואני עבדכם - ובמהלך השיחה הציג בן-גוריון להעתיק תוחמים, או מרבמות,

5595

מגיזרת כנרת לגיזרת הרי ירושלים. קצין המבצעים יגאל ירדן חשב שזו חהיה שביאה, כי מרגמות אינן יכולות לפעול בגיזרה הררית.

ירדן: תסלח לי אם אתקן, הויכוח היה על תותחים. לפי מיטב

זכרוני - במקרה זה אני לא/כרגע כחבר בוועדה - זה לא

היה בדיוק כך. אבל זה לא חשוב. מרגמות זה דווקא נשק קלאסי להרים. הויכוח היה על תותחים.

י. גלילי: תחילה אמרתי תותחים, אחר כך לא הייתי בטוח ואמרתי מרגמות.

מכל מקום, קצין המבצעים בצורה חריפה הוכיח את שר הבטחון

על השגיאה שבדרכו, מן הבחינה המקצועית, רק מן הבחינה המקצועית, תוך הדגשה:

אני אינני נכנס עכשיו לסדרי עדיפויות, על זה אתה מחליט, אבל מה שנוגע איפה

ומתי להפעיל תותחים זאת אני יודע יותר ממך. היה מתח בדבר הזה. עד כדי כך

היה מתח, 'שיוחנן רטנר הסיק מהארוע הזה שהוא לא יוכל למלא את תפקיד ראש

המטה הכללי, וכחב לי על כך מכתב, ששמור עמדי עד היום, שכמסגרת יחסים כאלה, ע

בן-גוריון אולי יוכל לעבוד, אבל הוא רטנר לא יוכל לעבוד במסגרת יחסים כאלה

כאשר שר הבטחון יקבע איפה להציב תותחים.

ועכשיו לענין לטרון. מה שזכור לי שוא שהיו תנאים

אומללים. היתה חטיבה 7 שזה עתה הוקמה, והיו בחוכה מספר ניכר של עולים, שחלק

ניכר ממנה לא זכה ליותר משנים או שלושה ימי אימונים, וכל קציני המטה הכללי

הזכורים לי המליצו לא לערוך את מבצע ההתקפה על לטרון. בדיון דרמטי ונסער,

שר הבטחון פסק לערוך את המבצע. זה היה דיון נורא, זו אחת מחוויות החיים הנוראות

שיש לכל אחד מאתנו, עד כדי כך שאני זוכר שקצין המבצעים של ההגנה אמר לבן

גוריון: זה יהיה טבח. או אולי אמר שחיטה, אינני זוכר באיזו מילה השתמש, נדמה

לי שאמר שזה יהיה טבח, לא צריך לערוך את ההתקפה הזאת, צריך לדחות אותה.

בתהליך הביצוע של ההוראה הזאת ביקש קצין המבצעים דחיה נוספת. אם זכרוני

אינו מטעה אותי, שר הבטחון דאז לא רק שלא קיבל את ההמלצה של קצין המבצעים, אלא

שקבע שהמפקד הממונה, אם אינני טועה זה היה אלוף שלמה שמיר, הוא יחליט

5596

אם לדחות או לא לדחות את המבצע. אני חייב לומר, שזמן רב אחרי זה -
מבלי שאני מעריך עכשיו אם המבצע הזה צריך היה להעשות או לא - אני רק קובע
שזמן רב אחרי כן, כחוגי המסכל וכחוגי מפקדים שהייתי עמם בקשרי חברות,
היו מביאים לדוגמה החערבות זאת של שר הבטחון כבלתי סבירה, כבלתי מתקבלת
על הדעת.

אחרי כן רב

ישיבה צ"ח (בקר)

הער: י. גלילי

י. ידני: לזה אני בעצם התכוונתי בלי להכנס לפקטסים, התכוונתי

באופן עקרוני, שאז כבר הייתה גישה שלמרות שאני ההיתי

מעורב, אני אומר, שאין הנמשל דומה למשל פה, כי שם הבעיה הייתה, בעיה אסטרטגית-פוליטית על מעמד ממשלה וכיוצא בזה, אבל הייתה גישה, ששר בסתון, שהוא במקרה זה אפילו היה ראש-הממשלה, אינו צריך, אלא אם כן הוא זורק את המטה שלו, אינו צריך להתערב בשיקולים אופרטיביים. מה גם שפה הבעיה הייתה כללית,

י. גלילי: האם לא זכור שבמלחמת "ששת הימים", ב' 7, שר הבטחון בביקוריו

בסיני, שינה מהלכים צבאיים?

י. ידני: לי לא ידוע. אני יודע רק שהיה שינוי אחד יסודי,

פוליטי אסטרטגי, כאשר התכנית הבסיסית של סיני שמטרתה

הייתה להמשיך את הצבא המצרי בחלק המרכזי, שנחתה, שזה"ל יגיע גם לשארם-א-שייך.

וכמובן זה חייב שינויים. לי נדמה שאלה הם דברים בהתלס באחריות ממשלה ושר

הבטחון, ולא המטה הכללי, להתליט על יעדים. השאלה שלי היא: אם זכור מקרה,

מהמסים ההם, שאתה הזכרת, שבן-גוריון התערב איך ~~לצמצם~~ להציב חסיכות, או כמה

חסיכות צריך להציב בשביל הדבר הזה? זה הכדל גדול בין התערבויות כאלה לבין

התערבויות של יעדים אסטרטגיים-פוליטיים. לכן אני שואל, לי לא זכור: האם קו

זה של יחסים בין גא שר הבטחון וראש המטה הכללי, שנקבעו אז, ואתה הזכרת את

זה, לא פגעו לאט לאט בגישה של שרים, ביחוד שר בטחון שהיה פעם ראש המטה

הכללי, והוא לו פעם כל ההתנגשויות האלה עם השר הממונה עליו, שהוא היה לו

רושם, שהשר אולי מתערב יותר מדי או פחות מדי, ליצור אצלו גישה. אני כשר בטחון

לא מתנהג כרמטכ"ל לשעבר, אלא אני אתנהג עם הרמטכ"ל, כמו שאני רציתי ששר הבטחון

יתנהג עם רמטכ"ל, לכן, בעניינים אופרטיביים שהם בתחום הסמכות של המטה הכללי:

איך להציב את הכוחות, אף לימין, או לשמאל, זה לא מתפקידי. לא בשביל זה מונצתי

כשר בטחון. האם אין בזה איזה שהיא אבתנה נכונה מבחינת האחריות של שר לראש

ישיבה צ"ח (בקר)

הערות: גלילי

י. ירדן:

מטה כללי. זאת השאלה. לכן שאלתי אותך כל כך, על הסיגוליות של ראש המטה הכללי.

גלילי:

ובכן החשבה היא מורכבת. אכן הדוגמאות האלה שאני הבאתי, כשהדוגמא על הצבת התותחים, וגם הדוגמא של לטרון, חידדו את האבחנה בין שר בטחון לבין סמכות מקצועית. ולגבי שר הבטחון, אכן-גוריון היחה מידה סוביימת של סליחה. אבל רק מידה מסוימת, לא היתה מחילה גמורה. מין החברה אני אומר. זה לא הגיע אף פעם לבדיקה מהסוג שאנחנו עדים לה היום. זה בזכות אישיותו הגדולה.

י. ירדן:

כך זה היה? - התפטר המטה הכללי.

היחה סליחה לשר הבטחון בגלל אישיותו על התערבותו מסוג

זה. המטה הכללי, אני לא דן אותו כרגע, אם הוא התנהג נכון או לא.

גלילי:

על איזה התפטרות של מטה כללי אתה מדבר?

אני מדבר מטה כללי כלפי שר הבטחון, בעיקר בעניני הצבא.

י. ירדן:

אתה אומר שאז זה היה מצב כאילו בגלל אישיותו של שר

הבטחון לו סלתו. אבל היו מקרים, מקרה אחד לפחות, שמטה כללי התפטר כאשר חשב

שר הבטחון זכנס למדיניות של מינוי מפקדים.

גלילי:

כן.

י. ירדן:

אז לא היה הרספקט המוחלט הזה.

גלילי:

אני מודה לך על ההערה הזאת. אני אעמיד את הדברים

על דיוקם, כפי שנראים לי. מבלי שיש לי פרטנזיה שהדייקנות

היא רק גחלתי.

אני אומר כך, אני אומר, העובדות הללו, של התערבות

מיותרת, לפי הכרחי אז, שלא נשתנתה גם עכשיו, ולפי הכרח הרבה חברים, ההתערבות

לא היתה להועיל, כל כמה שהיא נגעה בנושאים שאינם בהחום אחריותו הישירה

של שר הבטחון. אני אומר, לגבי דוד בן-גוריון, הוא נהנה ממסדה מסוימת

ישיבה צ"ח (בקר)

העד: י. גלילי

י. גלילי:

של סליחה (אני מצטער על השיסוף) כי בדרך כלל, לא כל כך שפר חלקו של דוד בן-גוריון ביחסיו עם הפיקודים. ההתפטרות של המטה הכללי, היו שתי דרגות של התפטרות מטה כללי. לא כמטה כללי, אלא אישים. אני מניח שפרופ' ירין מתיחס להתפטרות משנייה. מאחר ששר הבטחון לא אישך המלצה של סדרת מינויים שהוצעה לו מטעם המטה הכללי והחליט על סדרת מינויים אחרת. וכתוצאה מזה, רוב קציני המטה הכללי, הגישו את התפטרותם. אני חוזר ואומר - שהתפתחה הכרת אחריות מסויימת בתוך המטה הכללי, תחושה של מעמד ושל תפקיד. מידה מסויימת של עצמאות והכרה שיש לכבוד את סמכות שר הבטחון, ככל הדברים שהם בגדר סמכות, אבל אין להניח לו להתערב בדברים שבסופם יכול לגרום לגזק כבוד לצבא בחקופת המלחמה.

אני חשב שלא יקשה עלי להביא דוגמאות ששר הבטחון

ב-76, במלחמת "ששת הימים", במהלך ביקוריו בחזיתות, ראה מחובתו להתערב במהלכים לא מין הסוג של קביעת היעד - אם לפנות לשארם-א-שייך, או להגליע עד הסואץ, שמעניינים האלה האלמנט הפוליטי הוא מכריע את הקו. אלא בדברים שהאלמנט הצבאי הוא מכריע את הקו. וזה מתוך הסמכות על ציוויו. ולכן, גם מתוך שהוא איש מקצוע גתקל בפחות מורת רוח או החגשנות של הפיקודים.

אני אשמח, אאולי נוכל לקבל את זה בכתב, כי אנחנו לא

י. ירין:

רוצים להטריד אותך עוד-פעם - על מקרים קונקרטיים ששר

הבטחון ב"ששת הימים" התערב במהלכים אופרטיביים ממש.

אנסה.

י. גלילי:

אנחנו נעשה עכשיו הפסקה קצרה.

היו"ר אנרנט:

העדה אשר ישראל גיליס

לנדוי: לי יש הערה ושאלה. החקירה היא ביחס למינוי שופטים

שבהערה אגב אתה נגעת בזה, הרשות השיפוטית.

גיליס: תפקיד השופטות.

לנדוי: מפני שהזכרת את הכנסת, אני רוצה שיהיה ברור לכולנו

שלכנסת בתור שכזאת אין שום תפקיד ביחס לרשות

השיפוטית חוץ מהשתתפות שני חברי כנסת בוועדה המינויים של השופטים.

גיליס: לזה התכוונתי.

לנדוי: אני אומר לכנסת בתור שכזאת, ולנשיא המדינה במעמדו

הרם יש תפקיד שהוא פורמלי גרידא ביחס למינוי שופטים.

זה רק למען הפרוטוקול.

ועכשיו לשאלה, שאלתי היא: מדברים אצלנו על

פוליטיזציה של הצבא, ביחוד של הקצונה הבכירה של הצבא, שאלו אותך שאלות בזכות

היות מאד בקי בענייני בטחון ונסיון של הרבה שנים, הייתי רוצה לשמוע את דעתך

גם על הקומפלקס הזה. ועד כמה חלה הרעה בנושא הזה בשנים האחרונות או שמה

הדברים נעוצים, על כל פנים בחלקם הגדול, בהיסטוריה הצבאית של שנים קודמות

במדינת ישראל. האם נוצרו בתוך הצבא, חס וחלילה, קליקות על איזה בסיס של

נאמנויות מחוץ לצבא? ואם זה כך - מה ניתן לעשות לתיקון המצב?

גיליס: לי לא ידוע על כך שנוצרו בצבא בחקופה האחרונה

קליקות על בסיס של נאמנויות פוליטיות, ככל שהמושג

פוליטיזציה מתייחס להתגוררות של כיתות על בסיס של זיקה מפלגתית פוליטית,

אני חושב שבניגודן חל בצבא הגנה לישראל שיפור ניכר מאז המעבר מתנאים של

"הגנה" אל צבא הגנה לישראל, ואני כמעט אינני זוכר שזדע לי או שתביאו

לידיעתך בשנים האחרונות, בשנים שאני חבר בממשלה, קובלנה או עובדה על כך

העדן: השר ישראל גלילי

שיש איזה התגודדות של כיתה פוליטית זו או אחרת בתוך הממשלה. ואני מדבר על השניים שאני חבר ממשלה. אני גם לא שמעתי קובלנות בעת האחרונה על מינויים בצבא שיש להם קשר פוליטי מפלגתי, אני אומר עד מלחמת יום הכיפורים, אני לא מודע שבעת האחרונה היו טענות לשר הבטחון או לרמטכ"ל שיש מינויים שיש להם קשר פוליטי. אבל מושג הפוליטיזציה יכול להידרש גם אחרת, והוא בא ברצונם של קצינים לעבור מן השרות הצבאי אל כהונות פוליטיות, דבר המביא לידי חיפוש קשרים, גיבוי, עוד בהיותם בשרות הצבאי, אולי גם מ"מ של אישים פוליטיים על עמידם הפוליטי של קצינים בעוד הם במדים בצבא הקבע - ואני לא מדבר בעניין זה על מילואים - וכן אוחה הרעה החולה, שהיא פשטה (ב"ת" ו"ב"ט") אחרי מלחמת ששת הימים, החופעה של הפרסומת האישית, שזקל ממנה להדרדר גם/עם עתונאים, עם עתונאים, עם גופים פוליטיים, עם ביטוי בכנסת, אני חושב שבעניין זה יש חמורה לרעה. צריך יפה לחשוב איך להתגבר על זה פרט לצד החינוכי. לפי דעתי זה יכול להיות רק ע"י פעולה משולבת של הגורמים האזרחיים עם הרשויות הצבאיות וגם ע"י כללים. אני חושב לשגיאה גדולה מאד את התופעה המסוכנת שהיתה בישראל של התנגדות לכך שאנשים כמו רבין או וייצמן ייקלטו בחיים הפוליטיים. אני חושב שהשרות הצבאי מזכה אנשים ~~למחנה~~ פוליטיים - אני מעיד להגיד, וודאי לא חסגירו אחי לחברי במפלגה - יוחר מאשר פעילות בסניף עפולה של מפלגת העבודה; ששנות ~~הממשלה~~ פעילות בצבא הגנה לישראל מכשירות אדם לכל תפקיד - אם הוא ראוי לתפקיד הזה - ואף מסול אין בזה. ואין שום ספק בזה שאנשים כמו אלה שהזכרתי ראויים לפעילות פוליטית. ואני חושב לתופעה שלילית את ההתנגדות שכניסתם נחקלה בה לפני שנה. עכשיו רבים משחכחים בה. /לפי דעתי ראוי לקבוע איזו תקופת צינון, שלא תהיה קפיצה ישירה. ביחוד שאם ישנה קפיצה ישירה - משמע שעוד לפני אקט הקפיצה יש כבר הכשרת קרקע, ואז מתקלקלת השורה.

ברוך שיש הבדל בין רבין לוייצמן, ואפשר לצרף

ידין:

לדוגמה של וייצמן את ברלב ולא את רבין, רבין לא

הלך לחיים פוליטיים ישר מן הצבא. ואני מסכים לכך. והשאלה שלי היא שוב -

הערד: השך ישראל גלילי

היות ואנחנו פה לא עושים סימפוזיון - אנחנו רוצים להבין את התהליך. האם אתה אומר פה את הדברים כחכמה לאחר מעשה או שבזמנו, כאשר ברלב הלך ישר לממשלה או וייצמן הלך ישר לממשלה, גם כן התרעת בגד זה? זוהי השאלה, ואנחנו רוצים להבין את התהליך, איך זה הגיע לכך.

גלילי:

החבטאחי בגד זה, לא אוכל להגיד שהתרעתי, החבטאחי שהתופעה אינה רצויה, התבטאתי שהמעבר של רבין ~~מהמחנה~~ רצוי יותר, שעדיף שחיה הפסקה, לא בשביל הכשרת האיש, כמו שדרשו רבים, אלא למען הבחנה בין מין שאינו מינו.

היו"ר אגרנט:

בהקשר זה רציחי לשאול שאלה נוספת. אני חושב שבתקופה האחרונה לפני המלחמה, במשך זמן רב, התפתח נוהג של נאומים בציבור ע"י הרמטכל, לעתים די קרובות. האם זוהי תופעה רצויה.

גלילי:

אני מעדיף קיצוב בנאומים של רמטכלים.

נבצול:

קיצוב עצמי?

גלילי:

קודם כל קיצוב עצמי, וכך נראה לי שבמידת שיהיה קונצנזוס של ראש הממשלה ושר הבטחון, היה ראוי למנוע פתיחת ערך של נאומים ע"י היותם שיגרתיים וכמעט ז'ורנליסטיים, אם הם שכיחים. רצוי היה קיצוב רב יותר בנאומי רמטכלים, מבלי שאני זכנס לגושא ה"נאמח" בכלל.

היו"ר אגרנט:

האם נאומים של הרמטכל - ואני מדבר על תקופה שלפני המלחמה - האם נאומים של הרמטכל מקבלים איזה

אישור של שר הבטחון וראש הממשלה? האם עוברים על זה קודם?

גלילי:

על כך לא ידוע לי/שנאומים של רמטכל עוברים ביקורת של

קעד: השר ישראל גלילי

שר הבטחון, ידוע לי שלא עוברים ביקורת של ראש הממשלה. איני זוכר מקרה אחד שנאום של רמטכל הובא לעיון או להערות לראש הממשלה.

לנדוי: גם לא כאשר הכוונה היא כלפי חוץ, כלפי האויב?

יש אזהרה לאויב, יש גם נאום כזה של רמטכל.

גלילי: לא ידוע לי שנאום של רמטכל הובא לעיון ולהערותיה

של ראש הממשלה.

היו"ר אגרנט: אני חושב שראיתי באחד הדיונים, דדמני מ-18,4,

על סכנת המלחמה, אחד התכסיסים שאנחנו השבתם הוא,

שיבואו נאומים מצד הרמטכל. זה מקרה שהוא קיבל מין סמכות.

גלילי: יתואר שבהתייעצות בין ראש הממשלה ושר הבטחון,

או יחד עם עוד שרים, יתואר שיאמר "רצוי שהרמטכל

יחבטא בנידון". אבל זהו דבר ספציפי או פרטיבי.

אבל במידה שמדובר בהשתתפות של ראש מטה כללי

בפעולות הסברה, בחופעות בציבור, במסיבות עיתונאים, בכינוסי משקים, בכינוסי

הנוער, בועד פועל ציוני, במגבשת, ב"בנונדס", אלה הם אירועים שממם

מורכבים הופעות של רמטכלים אצלנו, אני חושב שהגיוני שיהיה כזה קיצוב. אני

לא אומר להדיר את ראש המטה הכללי מכך, אבל רצוי שיהיה קיצוב בענין זה.

אם מותר לי, אני מאד אבקש מאת יו"ר להפסיק אחי אם

אני יוצאמתחומי, לי נראה שמותר לי לומר את הדברים שאני רוצה לומר עכשיו.

יש ציפיה גדולה מאד למסקנות, לממצאים של הועדה,

יש אפילו מהח, אני לא מדבר על סקרנות לפיקנטריה או על חיפוש שעירים לעזאזל,

אלא על איזה נסיון של סיכום אוכייקטיבי מה היה.

אם מותר לי לגזור מזמנכם 10 דקות בנושא הזה, אני רוצה לומר

לכם:

במוצאי-שבת האחרון הייתי במשק רמת הכובש. היה כל המשק, כל

הצעירים, חלק ניכר של החברה שוחררו מזה"ל. שאלתי: על מה אתם רוצים שאני ארצה, או אולי אני אשיב על שאלות. קם אחד שאני מכיר אותו הרכה שנים, ששיכל את בנו, והוא אמר: דבר על מה שאתה חושב יענין אותנו. אמרתי: אני אדבר על מה שאני חושב שיענין אתכם וגם על מה שאני חושב שצריך לענין אתכם. והתחלתי במלה אחת - מה קרה ב-6.10? אמרתי להם שאני רוצה להצביע לכם על המחורלוגיה איך לבחון את הנושא. הדבר הראשון, אתם צריכים לברר לעצמכם שמא יש אמת בטענה שהמדיניות של ממשלת ישראל היא שתוללה את המלחמה הזאת; או שנכונה ההנחה שלנו שהמלחמה הזאת היתה בלתי נמנעת ולא היתה בידי ישראל אפשרות שתמנע מלחמה זו או אחרת, אבל שתמנע מלחמה, שלא החמצנו הזדמנויות לשלם. זו היתה אחת.

הנחה שניה - אתם צריכים לבחון את עצמכם, האם ממשלת ישראל

הכינה צבא לעת מלחמה. אם אני אומר, כך אמרתי ברמת הכובש, שלמעשה לישראל היתה הנחה שמלחמה צפויה. האם אנחנו הכנו את הצבא למלחמה? באימונים, בכוח אדם, בנשק וכיו"ב, או שמא יחברר שהיחה לכם ממשלה שלא הכינה את צה"ל למלחמה, אף-על-פי שהיא הניחה שמלחמה צפויה. אמרתי להם, אתם צריכים לחשוב על שאלה שלישיות, לברר אותה לעצמכם. יכול להיות שכאשר יתפרסמו המסקנות של ועדת החקירה, זה יסייע לכם להגיע לידי שיפוט. אתם צריכים לברר לעצמכם האם הרוקטריבות שלפיהן צה"ל נלחם, עמדו במבחן, או שמא צה"ל הכין את עצמו לא למלחמה שהתרחשה. אחר-כך אתם צריכים לשאול את עצמכם מה היה מצב הכוונות של צה"ל.

ישיבה צ"ח (בוקר)

השר ישראל גלילי

אז קם חבר אחד ושאל: אולי תגיד לי מה אתם שואלים את עצמכם, אחם השרים, מה אתם שואלים את עצמכם? אני אמרתי לך בגילוי לב: אינני יכול להגיד לך מה אנחנו שואלים את עצמנו, אני יכול להגיד לך מה אני שואל את עצמי. אני שואל את עצמי: כיצד, על פי המידע שהיה, לא הערכתני אני, שאכן עומדת לפרוץ מלחמה. אם אתם שואלים אותי מדוע לא הערכתני כך, הרי זה מפני שאני

(א) ~~אני~~ סמכתי על ההערכות בנוגע לסכירות נמוכה;

(ב) בנוגע לכושר הכלימה ע"י הצבא הסדיר המתוגבר;

(ג) ע"י ההתראה.

ואני עומד לדין כממשלה, כפני ועדה, אם אמנם היתה סיבה מוצדקת לסמוך על הנחונים הללו ומה מתחייב מכאן.

אני מבין שכאן יש בעיה רצינית מאד של תיחום בין מה

שחייב צה"ל לעשות לגבי החקירות הפנימיים שלו, ובין סימני השאלה שיכולים

להיות על עצם העובדה שצה"ל בודק את עצמו. מכל מקום אני רוצה לסיים

בנידון ולהגיד: שהציפיה היא דרוכה. זהו מתח מוסרי שיש אצל החלקים הרציניים

בציבור, לא אצלאלה המטהרים לשפוט בעצמם מבלי שיש להם כל הנחונים של

סיכום.

רציתי להמשיך לכם שכאחד החברים בממשלה, אני נחון

בצפייה דרוכה ובאמון מלא, ובדיעה שגם אני - כחברים אחרים בממשלה -

עומדים בפניכם על סנת שאחם תסיקו את כל המסקנות המתחייבות מלימוד החומר

ומשיפוט קפדני ואובייקטיבי.

אני מודה על זה שניתנה לי האפשרות להעיר על זה.

היו"ר אגרנט: אני מודה לך מאד, השר גלילי, על עדותך.